

A természet egyik nagy csodája a madárének! A minden tavasszal felcsendülő hangversenyben számtalan előadó képviselteti magát, s valamennyiük a természet által komponált remekművel veszi ki részét a koncertből. A madárének titkát sokan kutatták már, keresve okait, mikéntjét, különösen azután, hogy kiderült: az énekesmadarak életében nagyon nagy jelentőséggel bír. Minden énekesmadár a szaporodási időszakban területet foglal, amit revírnek is hívunk. Ezt a hímekek a költés ideje alatt védik a rivális fajtársakkal szemben. A területvédelem eszköze pedig az ének. A revír jellegzetes pontjain énekelnek, ezzel jelezve, hogy oda másik hímnak belépni nem ajánlatos. Ahhoz azonban nem kell tudósnak lenni, hogy megállapíthassuk, kik a legjobb énekesek. Sokak szerint a legszebb énekű madarak a rigófélék közül kerülnek ki. Egyik jeles képviselőjük pedig az énekes rigó.

Énekes rigó

Már a tudományos név is sejteti, hogy nem mindennapi torokkal rendelkezik ez a madár. *Turdus philimelos* annyit tesz: énekszerető rigó. A tavasszal felcsendülő kórusból ismétlődő strófaival tűnik ki. Erről biztosan felismerhető az éneke.

Az énekes rigó meglehetősen gyakori madár. Sík-, domb- és hegyvidéki erdőkben egyaránt megtalálható. Nagyobb parkokban is megtelepszik, bár kevésbé urbanizálódott, mint fekete rokona. A költésbe április elején kezd, ilyenkor építi jellegzetes fészket, melyet 1-3 m közötti magasságban, fák

törzse mellé, esetleg sűrű bokorba rejt. A fészkepítés kizárólag a tojó feladata, a hím ez idő alatt rendületlenül énekel, védi területét. A fészkek jellegzetessége, hogy a fészkekészítést speciális anyaggal vonja be a madár. Amikor kész a főként fűszálakból, vékony ágacskákból készült fészkealap, a tojó madár korhadó fákból zúzalékot szed, és sárral, illetve a nyálával elkeveri. Ezt a masszát keneti a fészkek belsejébe. Munkája nyomán a fészkekészítést simára tapasztott réteg fedi. Ebbe rakja legtöbbször 4-5, kékeszöld alapon barnán foltozott tojását, melyen a tojó körülbelül két hétig kotlik. A fiókák kikelését követően

Bársonyos kakukkszegfű

A kíméletlen szárazság és a nap égető ereje ellenére a nyár második felében sem kell nélkülöznünk a vadvirágok látványát. Vannak olyan fajok, melyek ezt az időszakot választották, hogy szirmot bontsanak, és gyönyörű virágaikkal megörvendeztessék a hőségben kitikkadt kirándulót. Mostani cikkünk főszereplője a bársonyos kakukkszegfű.

A *Lychnis coronaria* néven is ismert növényt száraz tölgyesek szélében, karsztbokor erdőkben, száraz gyepekben, cserjésekben találhatjuk meg. Kedveli a fényben gazdag, meleg élőhelyeket. Az országban több helyütt él, a Dél-Dunántúlon nagy eséllyel a Mecsekben és a Villányi-hegységben

akadhatunk nyomára. Virágzása idején feltűnő növény. Magasra nő, szára akár az egy métert is elérheti. A száron keresztben átellenes állásban növeszti lándzsás leveleit.

Az egész növényt apró, fehéres szőr borítja, ettől már távolról is gypjas hatást kelt. Ezen tulajdonsága miatt

mindkét madárszülő részt vesz azok felnevelésében. Ismét két hétnak kell elteltie, hogy a már megerősödött fiókák elhagyják a fészket.

A rigófélékre jellemző, hogy a fiókák már azelőtt elhagyják a fészket, mielőtt teljesen kifejlődnének. Ilyenkor elbújnak a talajon, az aljnövényzetben, és úgy hívják szüleiket, akik még egy ideig etetik őket. Rövid idő múlva viszont már önállóan táplálkoznak. Az énekes rigó táplálékának jó részét a talajon gyűjti. Giliszták, rovarok, pókok – mindent elkap, ami ott mozog. Különösen kedveli az apróbb termetű csigákat. Házaik feltörésére érdekes módszert fejlesztett ki. Egy kőhöz, vagy földből kiálló kemény gyökérhez, tuskóhoz viszi őket, és ahhoz csapkodva jut a puha beltartalomhoz. Egy ilyen helyet huzamosabb ideig is használ, így az idővel felgyülemelő csigaház-darabok elárlják őt az értő szem számára. Az őszi beálltával állati eredetű tápláléka mellett bogyókat is fogyaszt. Október tájékán aztán az énekes rigó búcsút mond a Kárpát-medencének. Elvonul melegebb tájakra. A telet a mediterráneumban tölti. Csendes őszi éjszakákon a figyelmes fül számára fel is tűnhetnek a halk, „cip-cip” hangjukkal kommunikáló, vonuló csapatok.

Az énekes rigó Magyarországon védett madár, természetvédelmi értéke 25.000 Ft. Bár nálunk gyakori faj, mégis, a mediterrán országokban a hagyományos madárfogás sok egyed pusztulását okozza. Vigyázzunk rá, nehogy egyszer eljőjön a sokat emlegetett „néma tavasz”! Mert a madárénekek nemcsak a madár számára fontosak, de nekünk, embereknek is felüdülést jelent egy-egy dalnok hallgatása.

helyenként bársonyvirágnak is hívják. Az elágazó szár csúcsain pedig hosszú, kocsányon ülő, gyönyörű lilás-rózsaszínes virágokat hoz. A szíromlevelek tövével kicsiny fogacskák találhatóak, melyek a virág közepén kis koronát formáznak. A virágzás már nyár közepén elkezdődik, és gyakran szeptember végéig is elhúzódik, így sokáig díszíti

az élőhelyét. Egy növényen sokszor megfigyelhetünk különböző fázisban lévő virágokat is. Bimbó, kinyílt virág és termés is lehet egyszerre ugyanazon a növényen. A virágokból toktermés fejlődik, melyben apró, fekete magok ülnek. A bársonyos kakukkszegfű évelő növény. Télen is látható, ezüstösen molyhos töleveleiről a nyugalmi időszakban is felismerhető.

A bársonyos kakukkszegfű Magyarországon védett növény. Természetvédelmi eszmei értéke 10.000 Ft. Ne szedjük le, ne ássuk ki az élőhelyén talált virágokat! Ha mindenképp kertünk díszeként szeretnénk látni, a termesztett kertészeti változatok közül válasszunk inkább.

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR

WWW.VOLGYISANDOR.EXTRA.HU

